

BUITEN

20^E JAARGANG N^O. 8.

ZATERDAG 20 FEBRUARI 1926.

Foto C. Steenbergh.
DE VOORMALIGE REGENTENKAMER IN DE FUNDATIE DER VROUWE VAN RENS-
WOUDE TE DELFT.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE VOORMALIGE REGENTENKAMER IN DE FUNDATIE DER VROUWE VAN RENSWOUDE TE DELFT (ILL.)	BLZ. 85
DE VINGER VAN HET NOODLOT, DOOR HEADON HILL (8)	BLZ. 86
EEN ZESTAL BEZIENSWAARDIGHEDEN TE 'S-HERTOGENBOSCH (GEÏLL.), DOOR H. J. M. EBELING	BLZ. 88—92
OOSTERSCHE MOMENTEN (SLOT), DOOR MAURITS WAGENVoort	BLZ. 90
VAN KLEINE DIEREN, DOOR M. LANGERHUIZEN	BLZ. 92
KLEINE HONDENRASSEN (GEÏLL.), DOOR I. JOH. W. DE VRIES	BLZ. 92
HET KASTEEL VAN CULEMBORG, (GEÏLL.) DOOR A. L.	BLZ. 93
HET MAKELAARSKANTOOR TE AMSTERDAM (GEÏLL.), DOOR RO VAN OVEN	BLZ. 93—94
DE STRAATWEG TUSSEN NAARDEN EN LAREN NABIJ LAATSTGENOEMD DORP (ILLUSTRATIE)	BLZ. 95
KONINGEN IN BALLINGSCHAP, DOOR CHARLES G. D. ROBERTS (4)	BLZ. 95
AAN DEN RAND DER WOESTIJN (ILLUSTRATIE)	BLZ. 96
BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.	

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers **Scheltema & Holkema's Boekhandel**, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE VINGER VAN HET NOODLOT

door

HEADON HILL.

8)

DE nieuw aangekomene was een knappe, jonge vrouw, goed gevormd en met een brutalen blos, die een gelukkige combinatie was van kunst en natuur. „Men noemt mij gewoonlijk niet bij den naam van mijn man”, zei ze met een breeden glimlach tot den detective. „Wat zou u zeggen van mijn naam als „Maud Blair?” Gaat u nooit naar de bioscoop?”

Nu brachten Wagge's plichten hem wel vaak naar de bioscooptheaters en hij herinnerde zich het opvallende gelaat der vrouw van het trilbeeld op het witte doek. Van die onbereikbare plaats had zij hem gedurende vijf bedrijven als de heldin uit een Wild West melodrama toegelachen; als een dame-dievegge in een New York misdadigers spel; als een hertogin in een verfilmden Engelschen roman. Bovendien vertelde hem zijn getraind geheugen, dat de naam van Maud Blair niet die was van een eerste-rangs filmster, maar van een tweede-klas actrice.

„Mevrouw”, stamelde hij, verlegen doende, „hoe zou ik kunnen weten, dat een beroemdheid als u verbonden was met Mr. Simon Trickey, als zijn vrouw of hoe dan ook. Simon is werkelijk een geluksvogel. Het spreekt vanzelf, dat ik u dadelijk herkende, maar het verblufte mij. Het is als een ster van de eerste grootte, die vastgeklonken was aan een —”

Mr. Wagge kon geen woorden vinden, maar „Miss Maud Blair” hielp hem. Hij had haar ijdelheid gestreeld.

„Aan een whiskyflesch”, zei ze vroolijk lachend. „Nu, m'neer, het geeft niets of ik u vraag binnen te komen om op Simon te wachten, omdat die waarschijnlijk tegen één uur in den nacht pas stomdronken zal komen aanwaggelen. Maar wil u een glas port drinken en uw naam opgeven?”

„Ik dank u, mevrouw, ik geloof dat het beter is dit maar

niet te doen”, antwoordde de inspecteur alsof het een groote opoffering voor hem was. „Trickey mocht het soms niet goed vinden. Bovendien weet ik waar ik hem kan vinden — dien ouwen snoeper”.

„Tot ziens dan”.

„Miss Blair” ging het smalle gangetje in.

„Kom me eens opzoeken als u lust hebt?”

Wagge beloofde dit en stapte weer in de wachtende auto. En terwijl hij wegreed zei hij tot zichzelf dat hij stellig dit min of meer kuische verblijf binnen zeer korten tijd weer zou bezoeken. Want Mrs. Simon Trickey was niet alleen gebleken „Maud Blair” te zijn, maar zij was ook zonder eenigen twijfel het origineel van het portret dat Kathleen Glenister nog geen uur te voren had herkend als dat van Sally Grimes, de dochter van den opperhoutvester op Beechwood.

TIENDE HOOFDSTUK.

HET PATIENTEN-REGISTER.

In den avond na zijn terugkeer in Harley Street had Dokter Willoughby Melville zich na het eten in zijn consultatiekamer teruggetrokken. Daar hij vrijgezel was, had hij geen huiselijke banden, die hem vasthielden, en gewoonlijk bracht hij zijn avonden door in een van zijn clubs of in een schouwburg. Het moest al iets heel belangrijks zijn dat hem deed afwijken van dien regel.

Het elektrische licht aanknippend, opende hij een antieke hoekkast en liet zijn blik gaan over verscheiden netjes opengestapelde boeken, in gelijkvormigen band. Een der deelen, gemerkt „Patiëntenboek 14”, nam hij mee naar een diepen leuningstoel en hij begon de bladen om te slaan.

„Ongeveer vijf jaar geleden”, mompelde hij.

Zijn ontmoeting den vorigen dag met Inspecteur Wagge bij het hek van Beechwood Grange, had zijn herinnering wakker geroepen. Het geheim van den vinger had zijn geest voortdurend bezig gehouden en toen hij den zalvend uitzienenden geestelijke herkende als een beambte van Scotland Yard, dien hij te voren onder zijn patiënten had gehad, begreep hij onmiddellijk dat deze met het onderzoek der zaak was belast.

Tot groote verbazing van Wagge had hij dezen bij zijn naam genoemd en hem verteld dat er juist een verdacht uitzienend individu bij Sir Dudley Glenister was. Het was Dokter Melville, die hun gelijktijdig binnentreden in de bibliotheek had voorgesteld — de een door de deur, de ander door het openslaande raam.

Hij vond de plaats in zijn register en ging op zijn gemak zitten om het geschrevene door te lezen. Dit besloeg drie volle bladzijden; twee derden waren gewijd aan het eerste bezoek van den patiënt, en de rest aan de vier volgende visites.

Hij las zijn eigen diagnose van de symptomen met hernieuwde belangstelling. Voor ons verhaal is het voldoende enkele gedeelten daarvan aan te halen.

„James Wagge, Inspecteur der Recherche”, stond aan het hoofd van de pagina. „Oud 43, lang 5 vt. 10 duim, gewicht 70 K.G. Geen sporen van organische ziekte. Voorkomen en pols wijzen op matige levenswijze”.

De specialist hield op met lezen, en in zijn geest zag hij den geestelijke, dien hij bij het hek van Beechwood Grange had ontmoet.

„En wanneer”, peinsde hij, „ik Mr. Wagge's diagnose nu weer zou maken, zou ik waarschijnlijk dezelfde woorden gebruiken van vijf jaar geleden. Hij ziet er nog even flink uit en — behalve eenige grijze haren — geen dag ouder. Maar er was een blik van geestelijke vermoeidheid in zijn oogen”. Melville las verder:

„Patiënt klaagt over slapeloosheid, hoofdpijn en een gevoel van dreigend onheil, welke symptomen, zooals hij mij verzekert, geheel nieuw voor hem zijn. Hij maakt op mij den indruk de waarheid te spreken met eenig voorbehoud”.

Er volgden eenige regels van zuiver technischen aard, die wij hier niet behoeven over te nemen en toen vervolgde het rapport:

„Toen ik erop aandrong mij de oorzaak mee te deelen van hetgeen ik gedwongen was te beschrijven als een zenuwinstorting die dreigde algemeene verlamming te zullen worden, verdween zijn openhartig optreden. Hij ontweek een rechtstreeksch antwoord op mijn vragen, tot ik genoodzaakt was hem te vertellen dat — tenzij hij mij de bron van zijn zorgen noemde — ik weinig kon doen om die te verwijderen”.

„Bij deze woorden was de kranige rechercheur in tranen uitgebarsten en had den specialist verteld, dat hij door een

hooggeplaatst persoon, die een positie had bij de Regeering, betrappt was op het aannemen van omkoopgeld, waardoor een frauduleus bankroetier aan de justitie ontsnapte. De aanklager, dien Wagge niet had genoemd, had erin toegestemd de zaak te verzwijgen, terwijl hij hem te kennen gaf dat dit alleen voorwaardelijk was. Wanneer de schuldige zich in de toekomst slecht gedroeg, zou het oude wangedrag aan het licht gebracht worden".

Melville las verder.

„Nadat ik eenmaal Wagge's stilzwijgendheid had overwonnen, viel het mij gemakkelijk hem onmiddellijke verlichting te geven door suggestie en kalmeerende middelen. De krachtigste factor voor zijn genezing was het geloof, dat ik hem kon inboezemen dat hij niets had te vreezen zolang hij zich verder niet misdroeg. Hij twijfelde in het eerst, bewerdend dat het hem drukte in iemands macht te zijn; maar ik overtuigde hem dat een hooggeplaatst regeringsambtenaar, na een eens gegeven belofte, het geval vermoedelijk niet zou ophalen, tenzij hij opnieuw een misstap deed. Het vermijden van die herhaling hing geheel van hemzelf af. Hij kwam ook tot dit inzicht en beloofde het hem voorgeschreven diët en de medicijnen te gebruiken".

De bezoeken hielden op na de vijfde visite en hij had Mr. Wagge verteld, dat deze verder geen geneeskundige hulp meer nodig had.

De specialist sloot het boek en ging achterover in zijn stoel liggen.

„Een interessante persoonlijkheid", mompelde hij. „Ofschoon de tijd hem genadig heeft behandeld, zou het mij niet verbazen wanneer hij mij weer kwam consulteren. Er was dezelfde gejaagdheid in zijn blik die hij had toen ik hem den vorigen keer onder handen nam. Ik ben benieuwd of hij geprobeerd heeft zich te verzetten tegen de macht van zijn onbekenden tiran en of deze hem zijn greep heeft laten voelen".

Langen tijd peinsde Melville over Wagge's ziekte, de oorzaak en de genezing daarvan, terwijl het patiëntenboek op zijn knieën lag. Toen uitte hij een plotselingen kreet. Nadat hij het boek weer in de kast had gezet, ging hij naar een plank, waarvan hij een Whitaker's Almanac nam, van het jaar waarin de inspecteur zijn patiënt was geweest.

„Zoo, zoo!" mompelde hij, nadat zijn vlugge vingers de bladzijde hadden opgeslagen, die hij zocht. „Arme Kathleen!"

ELFDE HOOFDSTUK.

No. 16, LIPSCOMBE ROAD.

Kathleen luisterde niet naar Norman Slater's verzoek om haar te vergezellen naar Simon Trickey's huis in Brixton. De jonge militair was te verstandig om zijn pas verkregen positie als haar verloofde door te veel aandringen in de waagschaal te stellen. Trickey was blijkbaar een vuile dronkaard, sluw waar het geldzaken betrof, maar niet een schurk die tot gewelddadige maatregelen zou overgaan. Bovendien was hij, uiterlijk tenminste, op hun hand, en bezielde van vijandige gevoelens tegenover Sir Dudley Glenister. Hij had reeds onthullingen gedaan omtrent den baronet en nog meer dergelijke dingen beloofd. Als hij te hoge prijzen voor zijn diensten vroeg, zou Kathleen ze gemakkelijk kunnen weigeren en hem overgeven aan de teedere genade van Wagge.

Zoo kwam het, dat Kathleen zonder geleide naar Brixton reed en op den middag stilhield voor het opzichtige villatje. Zij beval den chauffeur te wachten, schelde en werd door het dienstmeisje binnengelaten. Zij werd naar een smakeloos ingericht salon gebracht, rechts van de smalle vestibule, en pas toen de dienstbode de deur van de kamer had gesloten, bedacht zij, dat men niet had gevraagd wie zij was.

De reuk van een zware sigaar was haar in den neus gedrongen toen zij het huis binnenkwam en zij begreep hieruit, dat Mr. Trickey haar komst had bemerkt door het raam van een kamer aan de overzijde van de gang en dat hij spoedig bij haar zou komen. Zij hoopte, dat hij nuchter zou zijn.

Maar vijf minuten verlieten en noch dronken, noch nuchter verscheen Mr. Simon Trickey, of iemand anders. Nogmaals verlieten vijf minuten en toen ging de deur open en de geverfde dame, die met Wagge had gesproken, trad binnen. De herkenning was wederkeerig en oogenblikkelijk. „Sally Grimes!" riep Kathleen uit.

„Miss Maud Blair" deed een stap naar voren, deed een poging, om haar de hand toe te steken, maar liet ze weer zakken, toen ze zag dat de ander hier niet op in ging.

„Gaaf u zitten, Miss Glenister", sprak zij, onnoozel glimlachend. „Mijn man vertelde mij dat hij voor zaken een dame verwachtte, maar wie had kunnen droomen dat u het zou zijn?"

Verbluft en met een gevoel van walging viel Kathleen neer in een opzichtigen, met pluche bekleeden stoel.

„Is Mr. Trickey je man?" hijgde zij.

„Ja. Ik ben al een oude, getrouwde vrouw", was het gielchelende antwoord. „Ofschoon u waarschijnlijk te Beechwood andere praatjes van mij hebt hooren vertellen, Miss Glenister".

Kathleen ging niet in op die brutale woorden.

„Ik heb alleen gehoord, dat je getrouwd bent", antwoordde zij koel. „Ik ben in den laatsten tijd niet vaak te Beechwood geweest".

„Maar u was er toen de kraai boven de lunchtafel vloog", zei de dame des huizes sluw.

„Dat is een zaak, die ik niet met jou kan bespreken", zei Kathleen. „Zou het lang duren voor ik je man kan spreken?"

„Hij zal dadelijk hier komen. Ik heb hem in de eetkamer achtergelaten met — met een man, dien hij moeilijk kan weggrijpen. U toont weinig belangstelling, Miss Glenister, voor mijn tegenwoordige omstandigheden. U zou verbaasd zijn te hooren dat ik de voornaamste kostwinner ben in dit nederig verblijf: „Miss Maud Blair" van de films, om u te dienen".

Kathleen had geen flauw begrip van datgene waarover de vrouw sprak, maar zij deed eenige beleefde vragen, die haar op de hoogte brachten van „Miss Blair's" werkkring. Eensklaps begreep zij, dat haar gastvrouw niet alleen uit ijdelheid zooveel sprak, maar om tijd te winnen — en dat zij al dien tijd ingespannen luisterde.

Kathleen luisterde ook en zij werd bijna onmiddellijk beloond door twee geluiden, die elkaar snel opvolgden. Het eerste was het ruischen van zijden rokken in de gang en het tweede was het voorzichtig openen en sluiten van de straatdeur. Kathleen zat te veel achter in de kamer om de gestalte, die het huis verliet, heelemaal te zien, maar zij zag een roode aigrette — een vreemdsoortig versiersel voor „een man", met wien Mr. Simon Trickey volgens zijn vrouw in de eetkamer in gesprek was geweest.

Het gebabbel der film-actrice bleef voortgaan, maar nog verscheen de echtgenoot niet en Kathleen werd weer bang dat de heer des huizes dronken was.

„Waar blijft die Simon toch!" riep de houtvestersdochter plotseling uit.

En haar korte rokken schuddend, zweefde zij naar de deur. „Hij is zeker weer aan het drinken gegaan, of in slaap gevallen".

Zij verliet de kamer, terwijl ieder harer bewegingen bestudeerd was alsof zij voor de camera stond. Kathleen begon zich af te vragen of zij ook het slachtoffer van een complot was geworden.

Zij wilde dat zij Wagge had meegebracht, of zelfs haar dierbaren, dommen Norman.

Toen klonk luid en helder een gil door de gang, en achter in het huis belde een electrische schel alsof hij nooit zou ophouden. Een geloop van snelle voetstappen klonk in de hal, de bel hield op met luiden en een verward geschreeuw van vrouwestemmen kwam uit de kamer aan de overzijde.

Een minuut later stond het dienstmeisje bij de deur, zoo wit als een doode.

„O, juffrouw", stamelde zij, „mevrouw vraagt of u alsjeblieft wil heengaan. Meneer is dood".

„Dood?" vroeg Kathleen verbluft.

„Toeval of zooiets. En mevrouw zegt, of u zoo vriendelijk wil zijn uw rijtuig even bij Dokter Wilson aan het eind van de straat te laten stilhouden en hem verzoeken hierheen te komen. Hij behandelde meneer voor zijn hart".

Er bleef Kathleen niets anders over dan te gehoorzamen en zij ging naar haar wachtend rijtuig. Zij gaf de boodschap bij het huis van den dokter en reed terug naar Cadogan Gardens. Zij betaalde den chauffeur en gaf hem een flinke fooi.

„Hebt u een heer zien komen uit het huis in Brixton, terwijl ik daar was?" vroeg zij hem.

„Neen, Miss", was het vlugge antwoord, „alleen maar een dame. Heel deftig en zij scheen erge haast te hebben".

Kathleen noteerde het nummer van de taxi terwijl die wegreed.

(Wordt vervolgd).

Foto C. Steenbergh.

DE BINNEN DIEZE.

EEN ZESTAL BEZIENSWAARDIGHEDEN TE 'S HERTOGENBOSCH.

„M^EN stelt zich als leek veelvuldig voor dat, als men naar 't zelfde ding kijkt als een schilder, men dan ook 't zelfde ziet als hij". Met deze woorden begint Bremmer het 3e hoofdstuk: „Wat de leek ziet van de realiteit?" van zijn een ieder aan te bevelen boek: „Een inleiding tot het zien van Beeldende Kunst" ¹⁾. ☒ Wat Bremmer daar zegt met betrekking tot *leek* en *schilder*, kan ook toegepast worden op *leek* en *fotograaf*, en dit zal elkeen mij toegeven, die dingen uit zijne omgeving, welke nimmer in 't bijzonder zijn aandacht trokken, op eene foto voor zich ziet en eerst dan bemerkt, dat die dingen toch wel degelijk het bekijken waard zijn. Zoo ook weer hier! Menigeen die het afgebeelde op de hierbij geplaatste plaatjes kent, zal het onmiddellijk met mij eens zijn, dat de fotograaf de schoonheid daarvan *beter* heeft ingezien, dan de leek die er misschien dagelijks voorbij gaat zonder er door te worden aangetrokken. Over het *mooie* van het poortje, het watergezicht enz., behoef ik niets te zeggen, dat springt hier van zelf in 't oog; ik zal alleen de afbeeldingen wat toelichten, hetgeen de Redactie mij verzocht te willen doen. ☒ Het aardige 17e eeuwse poortje (afb. op bladz. 89) kan men bezichtigen op den „Uilenburg" te 's-Hertogenbosch en evenzoo het typische watergezicht. De „Uilenburg" sluit zich aan bij het oudste gedeelte der stad en kan best dagteekenen uit de XIVe eeuw toen deze voor de tweede maal werd vergroot. Zekerheid omtrent het bestaan van den Uilenburg hebben wij voor het jaar 1423, toen Wouter van Oekel daar het klooster Mariënburch stichtte voor Zusters van den Derden Regel van St. Franciscus. ☒ De Uilenburg is een straat, westelijk van de oude stad gelegen, en gaat parallel met de Postelstraat en de St. Janssingel, met deze laatste verbinding hebbende door de Walpoort en met de eerste door het Uilenburgstraatje. Men is daar in eene armenwijk, en mooie huizen moeten er niet gezocht worden. In noordelijke richting krijgt de straat den naam van Molenstraat, die aan de Lepelstraat aansluit, welke uitloopt in de Vischstraat. In zuidelijke

richting loopt de Uilenburg dood en dit gedeelte wordt in den volksmond geheeten: „De Klomp". Ten oosten van de Uilenburg stroomt de Dieze, welke op verschillende punten door de stad loopt en haar water van de stadsgrachten krijgt en waarvan boven dit artikel een reeds vroeger gegeven afbeelding wordt herplaatst. ☒ Behalve het genoemde nonnenklooster bevonden zich op den Uilenburg nog een drietal kleine gasthuizen voor arme mannen en vrouwen, n.l. het Schildersgasthuis, in 1500 gesticht door Johan Schilder, schepen der stad, het St. Martensgasthuis, gebouwd door Conraad van Boxtel in 1682, en het Loyersgasthuis, in de 15e eeuw opgericht door Willem Loyers. ☒ Het *poortje* afgebeeld op bladz. 89, bevindt zich in dat gedeelte van den Uilenburg dat het volk „de Klomp" noemt. Het gaf toegang tot het achterhuis van een der groote heerenpanden, welke aan de Postelstraat gelegen waren, en wel het „Huis van Boxtel", door heer Jan van Hornes in de 16e eeuw gebouwd. Het poortje is echter van lateren tijd zooals het jaartal 1649 ons zegt, dat te lezen staat onder een gestyleerde roos op den sluitsteen van den termijnboog. De benagelde eikenhouten deur heeft een fraai versierde naald, welke bekroond wordt door een leeuwte dat een wapenschild vasthoudt, waarop echter geen wapenfiguren meer zichtbaar zijn; het kleine inhangende deurtje is nog voorzien van een mooie slotplaat. ☒ Dat poortje heeft aan vele katholieke Bosschenaren, in den tijd dat zij hun godsdienst niet openlijk mochten belijden, groote diensten bewezen. De eigenaar van het „Huis van Boxtel" stelde zijn achterhuis beschikbaar voor de onder vermomming rondtrekkende R. K. priesters om daar des avonds of des nachts de H. Diensten te verrichten; hij deed door de z.g. „kwezels" de katholieke kennissen en familieleden de komst van zulk een priester weten, alsmede het uur waarop de diensten zouden plaats hebben. Beslist geheim konden op den duur die bijeenkomsten niet blijven, en zoo gebeurde het op een keer dat de Schout der stad gezeld van zijn „rakkers", de vergaderde geloovigen daar te overvallen, waaraan voor hem een goede premie verbonden

¹⁾ Amst. 1914.

zou zijn. ☞ Op „invallen” van den Schout bedacht, hadden de katholieken zeer waarschijnlijk posten uitgezet, want toen hij het poortje was binnengedrongen, vond hij niemand dan den eigenaar van het achterhuis daar aanwezig, die in allerhaast voor het nood-altaar ledige wijnvaten had doen stapelen. Om den Schout en zijn mannen van een huiszoeking af te houden, waardoor alles aan het licht zou zijn gekomen en de eigenaar groote boete zou hebben opgelopen, bood deze de nachtelijke bezoekers zoo overvloedig wijn aan, dat zij ten slotte niet meer wisten waarvoor zij waren gekomen en in vroolijke stemming huiswaarts keerden. ☞ Het *watergezicht* op de afbeelding hieronder geeft een gedeelte van de Dieze te zien, waarvan ik hierboven gewaagde. De Dieze is hier op verscheidene punten overboud, en die overbouwingen zijn vaak verbindingen der huizen van de Postelstraat en de Kruisstraat met de daarbij behorende achterhuizen of stallingen op den Uilenburg of in de Molenstraat gelegen, zooals de oude plattegronden der stad nog aantoonen. Hier zien wij links den achterkant van kleine woningen en rechts de tuinmuren van groote heerenhuizen. Menig schilder, tekenaar en etser heeft dit mooie stukje stadsgezicht tot onderwerp zijner studie gekozen. ☞ De Molenstraat uitlopende krijgt men aan zijn linkerkant de St. Jansstraat, welke haar naam ontleent aan de voormalige St. Janspoort, die aan het einde dier straat gestaan heeft. Door deze poort kwamen de bewoners uit de richting der Langstraat met hunne koopwaren de stad binnen. De afbeelding boven op bladz. 91 geeft den *zijgevel* te zien van het hoekhuis St. Jansstraat-Lepelstraat, dat genaamd was het „Keershuys”, in welk pand reeds meer dan 150 jaren het bakkersbedrijf uitgeoefend wordt. Terwijl de voorgevel van het Keershuys geheel vernieuwd is, heeft men den zijgevel gelukkig zijne 16e eeuwse gedaante gelaten. De typische wijze waarop men toen trachtte de bovenverdieping meer ruimte te geven dan de benedenverdieping, komt op onze afbeelding volkomen uit. De karbeelen, waarop die verdieping rust, zijn uiterst eenvoudig en niet versierd, wat men nog wel eens placht te doen. Te oordeelen naar de trapvormige randgevels zou men zeggen hier twee huizen voor zich te hebben, terwijl ze nu een pand vormen. Het tweede huis heeft nog zijn aardige kruisramen, die voor beteren smaak en beter schoonheidsbegrip bij de oude bouwmeesters pleiten, dan vele moderne ramen dat voor de tegenwoordige doen. ☞ De Lepelstraat aflopend, komt men in de Vischstraat en ziet men de Stadshaven, die eene verlenging is der Dieze, welke langs den Uilenburg stroomt. Alhoewel zij een modern aanzien heeft, is zij toch zeer oud, want reeds in de stadrekeningen van 1400 wordt van haar gewaagd en eene andere haven als deze kan er niet zijn geweest. Op de afbeelding op bladz. 91 zien wij links van ons de *Brede* en rechts de *Smalle haven*. Aan de Brede haven liggen vele pakhuizen die de goederen inhouden of ontvangen voor inkomende of uitgaande booten en schepen, wier laden en lossen doorgaans een groote drukte daar ter plaatse geeft. Bij hoogen waterstand worden de sluizen der haven gesloten om het water uit de stad te keeren en dan moeten de schippers in de Buitenhaven aanleggen. ☞ Op de Smalle haven staat het huis waarvan de afbeelding op bladz. 90 den fraaien gevel zien laat. Wie het huis voor eenige jaren gekend heeft, zal het in dezen toestand niet meer terug kennen. De ramen had men toen door de waterlijsten laten zakken, de topgevel was vernield, in de benedenverdieping was eene deur meer, waarvoor men de ramen had verplaatst, en het geheel was met cement besmeerd. Wat wij dus voor ons zien is een gerestaureerde gevel, maar ook een *goed* gerestaureerde gevel. ☞ De gemeente 's Hertogenbosch werd voor eenigen tijd eigenares van dat huis en de burgemeester van Lanschot, die voor het behoud of het herstel van het historische en schoone zijner stad alles in 't werk stelt, wist de restauratie van dezen gevel, even als van dien, welke wij dadelijk gaan bekijken, tot stand te brengen. ☞ De heer Jan Mosmans, die de topogra-

Foto C. Steenbergh.

ACHTERPOORTJE VAN HET OP DEN UILENBURG
UITKOMEND „HUIS VAN BOXTEL”.

phie van 's Hertogenbosch tot zijn bijzonder studieveld heeft, zegt in „Het Huisgezin” van 27 Maart 1923, dat het genoemd huis, hetwelk heet „Dit is in Vlymen”, gebouwd zal zijn in 1635. Het stadsbestuur was toen bezig dat gedeelte der smalle haven, waaraan dit huis ligt, te verbreedden, gaf geen vergoeding aan de eigenaars van daar liggende erven voor het verlies van een gedeelte daarvan, noodig voor de verbredening, maar kwam hun, die hunne achterhuizen en eindgeveltjes door flinke huizen met frontgevels wilden vervangen, met metselsteenen en geldelijke bijdragen te gemoet. ☞ Een zekere Jacob Victor gaf zich o.a. in 1635 aan het stadsbestuur

Foto C. Steenbergh.

GEZICHT OP DE DIEZE, STROOMEND LANGS DEN UILENBURG.

op als tot het bouwen van een groot huis op de bedoelde plaats te willen overgaan en ontving daarvoor van stadswege gratis de helft der steenen met eene som van 180 gulden als bijdrage in de bouwkosten. Aangezien nu bij het besluit der schepenen vermeld staat, dat Jacob Victor daar den *eersten grooten gevel* stelde en deze nog de grootste gevel der daar staande huizen is, neemt Mosmans aan dat genoemd huis, dat van Jacob Victor moet zijn. ☞ Boven de eerste waterlijst kon de gevel terug gebracht worden tot zijne oorspronkelijke gedaante, aangezien de daartoe noodige gegevens van onder de cementlaag te voorschijn kwamen; de beneden-verdieping echter is de vinding van den restaurateur en voor zijne keurige oplossing komt hem wel een compliment toe. ☞ De gevel is verdeeld in vier deelen, gescheiden door geprofileerde waterlijsten. Opvallend is het, dat alle ramen gedekt zijn met een korfboog, behalve die der eerste verdieping, welke de tudorboog hebben, die versierd is met een kopje op den sluitsteen. De gevelsteen is bijzonder aardig; hij stelt voor een landschap met kerk, molen, huisjes, benevens eene weide met grazend vee, en draagt als opschrift: „Dit is in Vlymen”; hij is in zandsteen gehakt en een weinig gekleurd. Deze gevel met zijn glas in lood is werkelijk een sieraad voor de haven. ☞ Om den gevel te bezichtigen van afbeelding op bladz. 92 heeft men, vóór de haven staande, niet ver te loopen. Daar waar de Vischstraat aansluit bij den Hoogen Steenweg, ziet men hem aan zijn linkerkant. Tot voor 1923 zag die gevel er vreeselijk gehavend uit en toonde tekenen van bouwvalligheid; dit werd gaandeweg zoo erg, dat er bouwkundig moest worden ingegrepen. Met Rijks- en Gemeentesubsidie gesteund heeft de eigenaar den gevel geheel doen restaureeren. Na alle noodige afteekeningen en opmetingen werd hij geheel afgebroken en daarna zooveel mogelijk met hetzelfde materiaal weder opgebouwd; alleen de beneden-verdieping moest in overeenstemming gebracht worden met het doel van het huis, dat als magazijn gebruikt wordt. ☞ Dit huis, dat „Den gulden Hopzak” heet, is klaarblijkelijk geen woonhuis geweest. Volgens Sasse van IJsselt ¹⁾ zou de bierbrouwer Wouter Janszoon van Wel het in 1600 gebouwd hebben en zeer waarschijnlijk heeft het dan als brouwerij dienst gedaan, waarop ook wel de naam „hopzak” enigszins wijst. ☞ Als men dezen gevel vergelijkt met dien van „Dit is in Vlymen”, dan ontwaart men iets „los”, iets „vrijers” in zijn aanzien, dat zeer waarschijnlijk zijn oorzaak vindt in het *asymmetrische* van den geheelen bouw. Ook is hier de gevel veel fraaier bewerkt en op rijker manier behandeld; de geprofileerde waterlijsten en korfbogen brengen eene mooie speling van licht en schaduw. De gebeeldhouwde kopjes der sluit- en schraagsteentjes, alsmede de vlechtingen boven de vensters en de mooie siersmeedankers geven den gevel een levendig aanzien, terwijl de tufsteen bandversiering en het weggekrabte voegwerk zijn kleur verhelderen. ☞ Een aardig volksverhaaltje zit nog aan dit huis vast. Waarschijnlijk naar aanleiding, dat in lateren tijd de Joodsche synagoge daarin geweest is, wordt verteld, dat de duivel een

in dat huis hangend kruisbeeld zou geroofd hebben en er mede door den schoorsteen zijn weggevlucht, en dat ter gedachtenis daarvan de eigenaar van het huis een windvaan liet maken, den met het kruisbeeld vluchtenden duivel voorstellende, en deze op den topgevel zou hebben doen plaatsen. Toen echter voor eenigen tijd de windvaan van het huis afwaide, bleek het geen duivel met kruisbeeld te zijn, maar een mercurius! De oude mercurius waait nu op Den Gulden Hopzak, weer met alle winden mede ²⁾.

H. J. M. EBELING.

OOSTERSCHE MOMENTEN.

(Stot).

„MODACHEL”.

NOG niet werd hier verteld wat in Perzië „modachel” is. Misschien denkt gij aan een inlandsch product en gij hebt gelijk: het is een inlandsch product in Perzië. Maar niet in den zin, waarin gij het woord opvat, want wij hebben daar „snaaien” voor. Uw dienstbode of knecht legt naar goed vinden een belasting op uw inkoop. Iets dat een gulden kost brengt men U voor / 1.25 in rekening. Denk niet, dat gij het ontkomen kunt door zelf inkoop te doen: gij betaalt dan / 1.50, of door een ander in Uw dienst te nemen. Die berekent U / 1.30. Van den hoogsten tot den geringsten, van den groot vizier tot den kamerknecht: iedereen maakt in Perzië „modachel”. De vraag is niet: „hoeveel verdien-je?” maar: „hoeveel „modachel” maak-je?” De „modachel” is in Perzië een onaantastbare instelling en de man moet nog geboren worden, die er aan weet te ontkomen. ☞ Peregrinus’ „jongen” in Teheran en op zijn reis door Perzië heette Haïdar Hossein en hij was „sayèd”, dat is afstammeling in rechte, zoo niet in rechte dan in gebogen lijn van „Zijn Hoogheid” den Profeet-zelf. Iemand, die zich de weelde veroorlooft — op een karavaanreis in het Land van de Leeuw en de Zon trouwens noodzakelijk — van een lijfknecht te houden, moet het zich laten welgevalen, dat deze hem een beetje bestelt. Moet een heer het bemerken, dat zijn knecht zijn sigaretten of sigaren rookt; het geldstukje voor zich houdt, dat hij in het vestzakje vindt? Het lijkt zoo klein voor iemand, die er een knecht op nahoudt, en een zoo groot woord dit diefstal te noemen. Bedoeld wordt, dat deze gapperijen binnen de perken van het mi- bleef daar echter niet binnen, die groot. Maar wijl Peregrinus van te en het monster hem op een of andere wijs zou grijpen, leek Haïdar, er het zwijgen toe te doen. Voor de reis, welke Peregrinus voorbereidde, moest van alles gekocht worden: een zadel en tuig, zadelzakken, koperen keukengerei, mondbehoefden: Haïdar wreef zich de handen, niet Peregrinus. Het was „mo-

HET HUIS „DIT IS IN VLYMEN” AAN DE SMALLE HAVEN TE 'SHERTOGENBOSCH.

nimum blijven. ☞ Haïdar maakte „modachel” in het voren wist, dat hij aan den „modachel” niet kon ontsnappen, het hem meer in overeenstemming met zijn positie tegenover grinus voorbereidde, moest van alles gekocht worden: een zadel en tuig, zadelzakken, koperen keukengerei, mondbehoefden: Haïdar wreef zich de handen, niet Peregrinus. Het was „mo-

¹⁾ Jhr. Mr. A. F. O. van Sasse v. IJsselt, De voorname Huize en Gebouwen van 's Hertogenbosch. 's Hertogenbosch z.j. deel I blz. 145.

²⁾ Komt het Gemeentebestuur van 's Hertogenbosch een woord van lof toe voor zijn pogen de weinige oude gevels, die er nog zijn te sparen, een woord van lof mag werken, die de restauratie der beide besproken huizen zoo kundig heeft geleid en ten uitvoer gebracht.

dachel", „modachel", „modachel".

IN EEN TURKSCH BAD.

Wanneer Batoem aan de Zwarte Zee in den zomer een kookketel is en Tiflis een braadpan, dan vormen alle steden in den Kaukasus een voltallige *batterie de cuisine*, welke voortdurend op het fornuis staat. Het is niet enkel de zon, die U het hoofd roostert, het is ook het vuur, dat beneden U voetsoelen wordt gestookt, en dat allerlei heete bronnen van vloeibaar mineraal geeft: drinkwater, badwater, nafta, asfalt en nu en dan aardbevingen. De heete baden van Tiflis, waaraan de stad haar naam dankt, moet men „gezien" hebben. Eigenlijk is dit niet goed gezegd: men moet ze „ondergaan" hebben, want gij moet wat mans wezen om niet te denken, dat gij er niet meer levend uitkomt. Eenige der beroemde heete baden van Tiflis zijn voortreffelijk ingericht: van buiten met fayence-tegels in Perzischen stijl, van binnen kleine vertrekken met gemakkelijke divans en daarachter de eigenlijke badruimte: in den bodem een wijde marmeren badkuip vol lichtgroen warm water, voortdurend in dikken straal opgespoten. Gij ligt daar op een divan en wacht op het U beschoren lot. Een Tataar komt binnen, in een onmogelijk te beschrijven rood-katoenen kamerjapon gekleed. Het kon de beul zijn van Dsjenghis-chan of van den „Manken Timoer"—verschrikkelijker nagedachtenis. Hij werpt zijn roode kamerjas af en staat naakt voor U op een lijfband na, en zijn mager, gespierd lijf is even karakteristiek als zijn woest donker gezicht. Wanneer men U van hem vertelde, dat hij vader en moeder vermoord heeft en vijf vrouwen onder zijn mishandeling zijn bezweken, dan zoudt gij zeggen: „hij ziet er naar uit". Welnu, 'n lam! 'n Hart van goud! Peregrinus heeft het niet bij ervaring, maar al die menschen zijn lammeren, hebben harten van goud. De brave Tataar begint met U te overplonsen met heet water en dan, lang op de marmeren bank uitgestrekt, wordt gij door hem gekneet. Het is niet aangenaam, maar gij kunt het uithouden. Maar plotseling, wat doet de hondsvot?! Hij wil Uw grooten teen van Uw voet breken: het been kraakt al. Gij protesteert en trekt Uw been terug. Maar — „ha! ha! ha!" lacht zijn duivelen lach in het zuiverst Tataarsch — hij heeft U te pakken, en gij komt niet los. Gij ligt daar nu voor zijn satanisch genoegen; hij houdt niet op; hij martelt U zoolang, dat wijlen de zachtmoedige Torquemada, er bij staande, zou zeggen: „gij overdrijft, broeder". Dit is met uw grooten teen begonnen, hij vervolgt met de kleinere: vijf maal hoort gij dan „krak" in klimmenden toonaard, een klavier. Gij wist niet, dat er zooveel toon in Uw toonen zat. Nu probeert hij geluid te halen uit Uw vingers. Doch dit alles is nog slechts als preludium bedoeld. Hij werpt U om, ongeveer zooals een pannekoek in een pan wordt omgeworpen. Nu grijpt hij U bij den nek: zijn handelingen worden nog woester, vreeselijker. Is het om U te worpen, dat hij Uw nek beet pakt? Erger nog: hij tracht Uw hoofd van Uw romp te breken. Klank haalt hij er niet uit, en daarover ontevreden,

Foto C. Steenbergh.

ZIJGEVEL VAN HET „KEERSHUIS" LEPEL
STRAAT-ST. JANSSTRAAT, 'S HERTOGENBOSCH.

klaarblijkelijk, tracht hij U zoo krom te buigen, dat een uwer voetsoelen uw achterhoofd bijna raakt. Ook dit lukt hem niet, om de eenvoudige reden, dat gij U niet geöfend hebt als slangenmensch. Hij probeert het evenwel met Uw anderen voetsoel. Buigen of breken, is zijn leus. Gij breekt niet, maar buigen, ja dit leert de beul U wel. Gij verwondert U zelfs over Uw eigen buigzaamheid. Nu brengt hij uw linkerarm tezamen met Uw rechterbeen en Uw linkerbeen met uw rechterarm. Dan werpt hij u weer om en drukt u met uw gezicht op uw knieën, wat? Hij zet zich op Uw schouders en drukt met alle macht U naar beneden; vervolgens werpt hij U opnieuw op uw buik en, dit is de apotheose, dan danst hij een horlepijp op Uw rug. De man is krankzinnig geworden en gij zijt op het punt om het ook te worden. Hij gaat even weg en laat u in een toestand op de marmeren rustbank achter, tusschen leven en dood. Gij zijt amechtig, of . . . naar de weërge! Hij komt echter terug met een tobбетje en een linnen zakje. Dit zakje duwt hij in het water, het zwelt op, hij drukt het uit, en over U heen stroomt het dikste, ik zou haast zeggen: het zaligste zeepsop. Dit doet U goed. Tot zoo iets vriendelijks achtte gij dien vleeschelijken, vreeselijken duivel niet in staat.

Het „gouden hart", dat nu zijn rechten herneemt. En nog meer zeepsop vloeit er uit het zakje over U heen: een echt wonderbuideltje. Al dit dikke, wolkende zeepsop verspreidt zich over uw gebroken ledematen als een streeling, en daarmee begint de Tataar U te masseeren, terwijl hij zijn werk scandeert, nu en dan, door een luidklinkenden slag op Uw vleesch, die wel bewijst, dat de storm in zijn binnenste nog niet heelmaal tot rust is gekomen. Tenslotte overspoelt hij U met ettelijke tobben heet water, en na U gewikkeld te hebben in een groot laken, wankelt gij, op zijn arm steunende, naar het voorvertrek, waar gij op een divan neervalt. Hier wikkelt Uw beul zich weer in zijn roode jurk en ziet gij voor 't eerst een glimlach op zijn dreigend Timoer-leng-gezicht. Hij buigt voor U en heeft nog den moed om zich aan te bevelen voor een

Foto C. Steenbergh.

HAVENGEZICHT TE 'S HERTOGENBOSCH. LINKS DE BREEDE, RECHTS DE SMALLE HAVEN.

„theegeld” — *natsjai*. Verontwaardigd wendt gij U af; de kereel heeft misbruik gemaakt van den hulpeloozen toestand, waarin gij U in een oogenblik van vertrouwen aan hem hadt overgeleverd; hij heeft U trachten te breken, te wurgen, te rekken, is op U gaan zitten, heeft op Uw rug den horlepijp gedanst, uw lichaam bewijst zijn mishandelingen, want het is rood, en wanneer gij desondanks levend uit zijn knuisten zijt gekomen, bezit hij nog den euvelen moed om U „theegeld” te vragen: „*natsjai!*” O! Gij zijt alleen gebleven. Gij ligt daar op uw divan. Gij staart, uw gedachten nog vol van de doorstane mishandeling, op naar het koepeltje boven Uw hoofd, waarin door kleine, ronde, met glas bedekte gaten het daglicht valt. Gij gevoelt u echter allengs herleven: er komt veerkracht in Uw gekraakte leden; het bloed stroomt verfrist, verjeugdigd door Uw lichaam. Het is iets als een opstanding, een verjongingskuur: uw longen ademen vrij, alles aan U wil zich bewegen; een volkomen welbevinden beheerscht U. Dan, ja, zijt gij bereid uw beul van straks een weldoener te achten, en gij geeft hem bij Uw heengaan *natsjai*, een dubbele zelfs. Ziedaar Peregrinus' ervaring van een der heete baden in Tiflis: „eens maar nooit weer!”

MAURITS WAGENVOORT.

Van kleine dieren.

NATUURGEHEIMPJE.

WE hadden een rups van een „berketakje” opgekweekt, alle veranderingen, vervellingen, nauwkeurig gadeslagen. Een pop was 't geworden en nu was 't wachten op uitkomen. Op een ochtend een vreugdkreet van de kinderen. De vlinder was er! En ja! we zagen in het glas den prachtige vlinder, zilvergrijs met de gele vlekken, met trillende vleugels, bezig deze „op te pompen”. — „Nu voorzichtig, het glas niet aanroeren. Als je hem nu stoort, bederf je zijn vleugels”, zegt mijn man. Een paar uur later was hij klaar, en zat hij al in zijn typische houding, de vleugels in een rolletje, precies een klein, dun zilverwit berketakje, aan één van de uiteinden geel en als afgesneden, aan het kopeinde bruin als vermolmd hout. We kunnen hem een poosje bewonderen, dan wordt hij onrustig, begint te fladderen en stoot zijn kopje tegen den wand van zijn gevangenis. We kweeken geen vlinders om ze te doden en ze in een stoffige doos te bewaren, en dus laten we hem 's avonds uitvliegen. Adieu, klein geniet in den maneschijn van je kort maar schitterend bestaan! 's Morgens komen we in de veranda, en 't eerste wat we zien is . . . de vlinder? Neen! twee vlinders, maar één langer takje gelijkend . . . We kijken wat nauwkeuriger toe, en zien, dat ze zóó tegen elkaar zitten, dat de gele vlekken op de voorvleugels van den één die op de vleugels van den ander geheel bedekken. Zóó gelijken de diertjes een heel onschuldig stukje hout, met aan elk eind een vermolmd plek en een wondje aan weerszijden in de grijze schors. We zijn stil van bewondering, en denken voor de zooveelste maal met ontzag en eerbied aan de wijsheid der Natuur, die haar kleinste kinderen op zulk een bewonderenswaardige en doelmatige wijze weet te helpen in hun strijd om het bestaan.

M. LANGERHUIZEN.

KLEINE HONDENRASSEN.

DE DWERGSCHNAUZER.

IN aansluiting op onze opstellen over groote- willen wij nu de kleine hondenrassen beschrijven. Ten onrechte gebruikt men voor deze dikwijls den naam: „dameshondjes”. Waarschijnlijk is deze ontstaan in den tijd toen het mode was, en daarom bijzonder elegant gevonden werd, om een klein hondje onder den arm of in een mof mee te dragen. Alsof dit nog niet dwaas genoeg was werd het stompertje allerzonderlingst aangekleed, schoentjes, sierlijke manteltjes, liefst vol belletjes (die een ieder en zeer zeker den hond zelf, door hun geklingel nerveus maakten). Door gebrek aan beweging en ondoelmatige voeding was een dergelijk diertje meestal een monstertje, doch de meeste dames vonden het toch een „honnepon”. Grillig als de vrouw zelve is echter ook de Mode. De silhouet veranderde en . . . groote hondenrassen kregen het twijfelachtige voorrecht uitverkoren te worden. Bijzonder trof dit lot den Russischen windhond, „den Borzoi”. Deze, voortkomend uit het groote vreemde door ons weinig begrepen land, het Rusland met zijn oneindige steppen, moest door zijn voornaamheid en elegantie wel het slachtoffer worden. De Barzoi, met zijn wonderen blik altijd turend in de verte, oergewoonte uit den tijd toen zijn voorouders beheerschten de geweldige sneeuwvelden, een caricatuur heeft men van hem gemaakt. Ziet hem voortsukkelen aan een o zoo'n beeldig lijntje met een o zoo'n snoezigen strik, hij de edelste van alle windhonden, gebruikt als metgezel bij het winkelen en theeën. Moeilijk kan men dezen reus een „dameshondje” noemen en toch was hij het die het lot trof als „Modehond” begeerd te worden. Wij willen dan ook dezen naam niet toepassen maar spreken van „kleine hondenrassen” en de meest bekende behandelen. Deze zijn de gladharige duitsche Dwergpinscher — de Griffon Bruxellois en Griffon Belges; de Brabançon, de Pekingees — Dwergpoedel — Maltsezer leeuw hondje — Italiaansch Windhondje — verschillende toy Spaniels — Dwerg bulldoggen, Dwergkeesjes en de Dwergschnauzer. Over deze laatste willen wij het ditmaal hebben. Moeilijk is het van kleine honden die meestal zeer beweeglijk zijn, een foto te nemen die en kynologisch en fotografisch juist is. De afbeelding van den dwergschnauzer op de volgende bladzijde is in beide opzichten goed gelukt. Nixe vom Chemnitz Plauen (een geïmporteerde zwarte teef) laat goed haar mooie lichaam zien. Let maar eens op den goeden kwadratischen bouw, den fijnen hals, de rechte strakke ruglijn, de mooie gesloten voetjes en het fraai gemodelleerd hoofd. „Nixe” (huisnaam „Roosje”) is het levend bewijs dat een kleine rashond geen bibberend stompertje behoeft te zijn. Men moet haar in de kennel door de sneeuw zien rennen, snor en baard ruig van de vorst! Lang kent men hier in het land dit geestige ras nog niet. Omstreeks 1900 zag een bekend kynoloog en keurmeester bij Bonnetti (een dresseur die nummers met dieren instudeerde en deze dan aan artiesten van variététheaters verkocht) een klein grauw hondje. Onder de ruige wenkbrauwen blikten schrander de donkere oogen. Het kleine ding was zeer intelligent en leerde vlug de kunstjes die

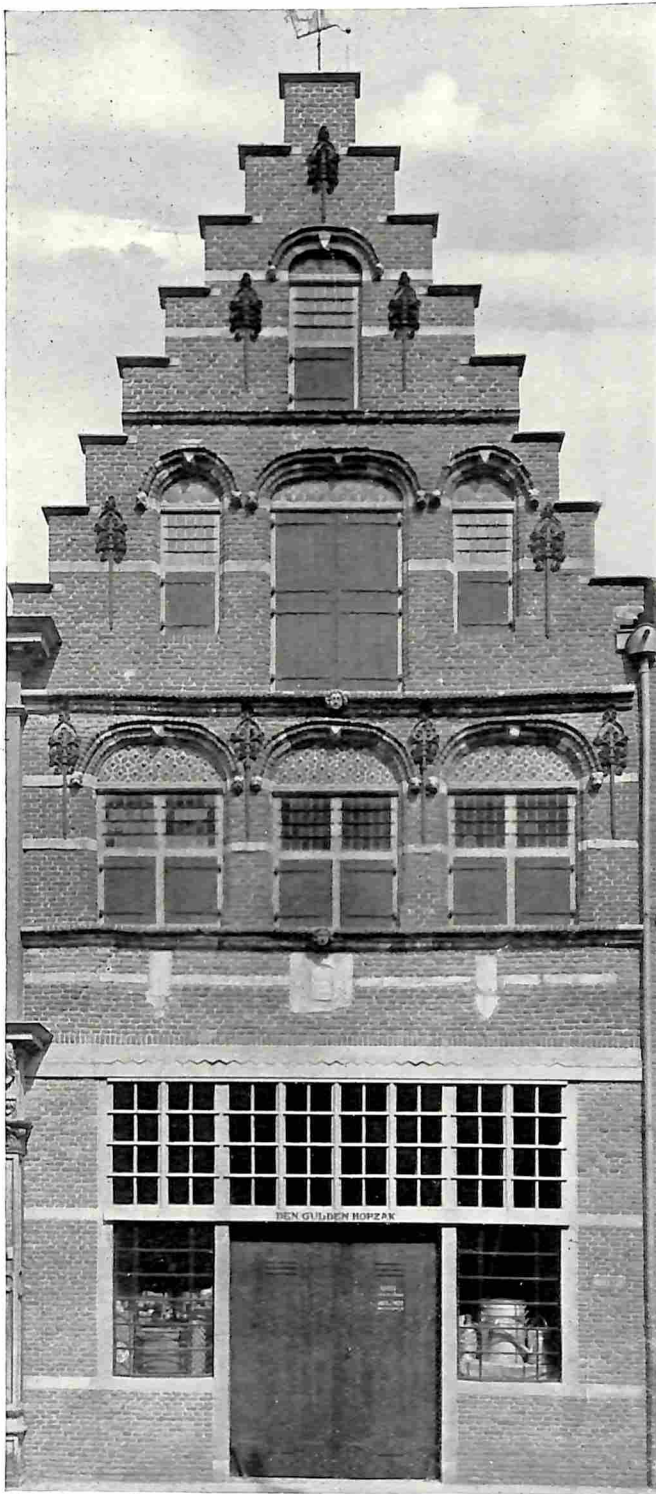

Foto C. Steenbergh.

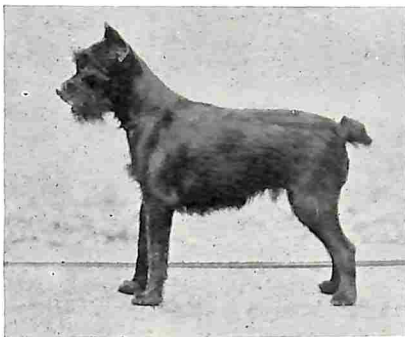
HET HUIS „DE GULDEN HOPSACK” AAN HET ORTHENEINDE TE 'S HERTOGENBOSCH.

hem in de wereld van klatergoud en ellende zouden brengen. Zijn mooie bouw, zijn expressie, zijn vinnigheid en leuke ruige snuit trokken den kynoloog aan en inplaats van een kermis-tent werd een goed ingerichte kennel zijn deel. Bij een hondententoonstelling kende men hem als rashond niet en werd hij als een wel aardig doch niet raszuiver exemplaar geen prijs waardig gekeurd. De kleine rakker nam echter wraak, onder een duitschen keurmeester werd hij weer geëxposeerd, kwam — zag en . . . overwon. Men noemde hem toen een ruwharige duitsche dwergpinscher. Later is die naam veranderd in dwergschnauzer. Dat het ras bijzonder aantrekkelijk is en zeer goede eigenschappen bezit, bewijst wel dat de kennel van toen ook nu nog dit ras fokt — importeert en tentoonstelt. ☞ De hier afgebeelde Dwergschnauzer is ook een exemplaar uit deze kennel; n.l. „kennel Duinlust”. Een typische eigenschap is, dat de dwergschnauzer de kleine editie kan genoemd worden van de riesen- en middenslag schnauzer. Hij moet in uiterlijk dezen volkomen gelijk zijn; alleen is de maat ± 30 cM. Ook de kleur mag verschillen. Zwart en z.g. peper en zout zijn de hoofdkleuren; combinaties van deze zijn echter bij den dwerg ook geoorloofd. Het haar moet hard aanvoelen en aan den snuit overvloedig zijn. ☞ Het karakter is bijzonder aardig. Geen helsche keffer, maar waaksch; bijzonder trouw en lichamelijk sterk. Eischt weinig zorg en geen bijzonder voedsel. Een hond die evenals zijn collega de middenslag- en riesenschnauzer een ieder zal voldoen. Eigenaardig is het, dat ze fel zijn op allerlei ontuig, en met het geduld van een kat een muis trachten te verschalken. Als huishond zijn alle drie variëteiten bijzonder geschikt; de Riesenschnauzer wordt in Duitschland heel veel voor politiehond afgericht en bewijst als zoodanig goede diensten. Ook hier ten lande heeft men dresseurs die dit ras africhten. ☞ Als men weet dat de dwergschnauzer zijn grooten naamgenoot in scherpzinnigheid evenaart, zal men begrijpen dat hij een voortreffelijk huisgenoot is.

I. JOH. W. DE VRIES.

Het Kasteel van Culemborg.

CULEMBORG is, evenals Vianen, eeuwenlang een onafhankelijke heerlijkheid geweest, die onder Karel V zelfs tot graafschap werd verheven. De Heeren van Culemborg zetelden op een kasteel aan den oever der Lek; het eerste kasteel werd door Heer Huibert I omstreeks 1213 gebouwd. Maar reeds in 1271 deed zijn kleinzoon, Huibert II, ten westen van het stadje een nieuw kasteel bouwen, dat niet langer dan 70 jaren heeft bestaan, en waarschijnlijk door den Hollandschen graaf Albrecht van Beijeren omstreeks 1340 is ingenomen en verwoest. ☞ Johan III, de achtste Heer van Culemborg, bouwde spoedig daarop een nieuwen burcht, ditmaal ten oosten van het stadje, en het is dit kasteel, waarop Culemborg's Heeren eeuwen hebben gezeteld. 't Was een machtige burcht, die bestond uit een hoofdgebouw en een bijgebouw — de z.g.n. Nederhof — met voorpoort en stallingen, alles door breede grachten omgeven. Een groot gedeelte van het hoofdgebouw werd ingenomen door de „groote zaal”, ten oosten waarvan een vierkante toren van vier verdiepingen oprees, door Johan gebouwd van het losgeld, van eenige gevangen Utrechtsche burgers ontvangen. Daaraan werd nog een zwaar rondel toegevoegd, gedekt door een kegelvormige kap. Zijn broeder en opvolger Gerard bouwde hier nog een hoogen ronden toren bij, den witten toren genaamd. De Nederhof werd aan de noordzijde besloten door een muur en gaanderij, op steenen bogen rustend, terwijl de oostzijde op de hoeken door twee vierkante zware torens was versterkt. ☞ In 1422 trok Johan IV, als elfde heer van Culemborg het slot zijner vaderen binnen. Het is deze heer van Culemborg geweest, die na het overlijden van zijn gemalin door zijn zwager, den heer van Gemen, verloofd met Aleide van Gutterswijck, zuster van den Graaf van Bentheim, uitgenoodigd werd tot diens bruiloftsfeest, en die het hart van het bruidje zóó in gloed zette, dat zij hem duidelijk te verstaan gaf (volgens den kroniekschrijver met de woorden: „Wat wildy van Jan van Gemen kallen, kalt van u selven”) aan hem boven den haar toegedachten bruijom de voorkeur te geven. „Ende worden des op ten daghe eens mit malkan-deren, ende voerden se achter hem op syn Peert te Weerd op

DWERGSCHNAUZER.
NIXE V. GHEMNITZ.
„KENNEL DUINLUST”, HOORN.

syn selfs slot, ende behielt ze”. ☞ Mr. Jacob van Lennep berijmde deze schaking in een ballade welke een halve eeuw geleden veel bijval vond, aldus beginnende:

O! Culemborgs Heer kwam gereden met
[spoed:
Geen paard aan de Lek als het zijne zoo
[goed . . .

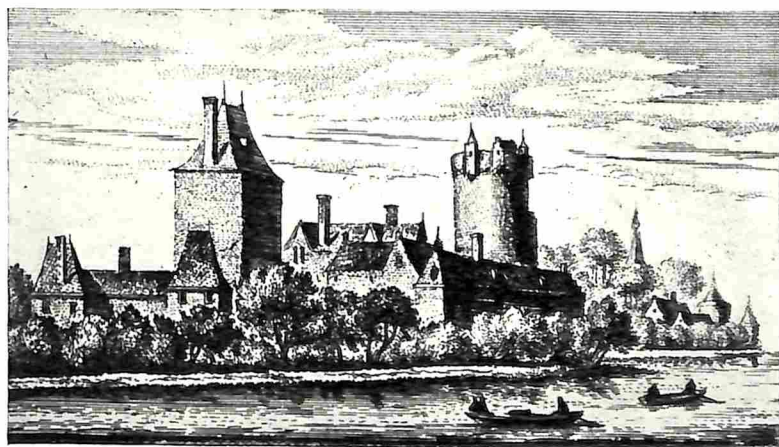
met als slotregels:
Men joeg en men rende door heide en door
[woud,
Maar nooit werd de Bruid meer te Bentheim
[aanschouwd:
Zoo koen in zijn liefde en zoo kloek in 't
[geweer,
Was nimmer een Ridder als Culemborg's Heer.

☞ Floris van Pallant werd op drie-jarigen leeftijd, in 1540 heer van Culemborg, en 15 jaar later door Karel V tot Graaf verheven. Onder de Regeering van Culemborg's eersten Graaf beleefde de oude burcht moeilijke tijden. Graaf Floris, aanvankelijk ijverig Katholiek, werd door zijn gemalin, de Gravin van Manderscheyt, tot de Luthersche leer overgehaald en werd later zelfs volgeling van Calvijn; hij was een der voor- naamsten der Nederlandsche verbonden edelen, die het vermaarde smeekschrift aan de Hertogin van Parma aanboden. Bij de komst van Alva week hij naar 't buitenland uit. Culemborg's slot kreeg Spaansche bezetting, die er „Spaansch” huishield. Vermoedelijk is het kasteel daarna weer hersteld, maar de klap, dien het in de jaren 1672—'73 ontving, is het niet meer te boven gekomen. Toen deden de Franschen er hun intrede, ofschoon Graaf Georg Frederik zijn graafschap bij den strijd tusschen Frankrijk en de Vereenigde Provinciën neutraal had verklaard. „Maar”, schrijft A. W. K. Voet van Oudheusden in zijn kroniek van Culemborg, „'t ging hier gelijk het doorgaens gaet in 't midden van 't Oorlogsvuur, en wanneer ymand, in de Regen tusschen twee Huisen staende, den drop van beide zyden moet afwagten”. Het kasteel werd geplunderd en gedeeltelijk vernield, „de heerlijke Plantagiën wierden afgehouden, de Boomgaerden verwoest”. ☞ Na het aftrekken der Franschen kwam de Graaf te Culemborg terug, maar, zijn kasteel onbewoonbaar vindende, richtte hij het leegstaande klooster Mariënkroon tot zijn verblijfplaats in, dat den naam van Nieuwehof verkreeg, in tegenstelling met het half-vernieelde kasteel, dat den naam van het Oudehof kreeg, en sindsdien steeds meer in verval geraakte. In 1735 ten slotte werd de oude burcht, niet zonder moeite, want de dikke muren bleken zeer hecht te zijn, afgebroken; het puin ervan werd gebruikt voor versterking van den zeedijk bij Muiden. Alleen de ronde of witte toren bleef behouden, tot 1812, toen ook dit laatste overblijfsel van den grafelijken zetel werd gesloopt.

A. L.

Het Makelaarskantoor te Amsterdam.

't IS nu een breede boulevard, met asphalt geplaveid, die langzamerhand in zooverre groote-stadsallures krijgt, dat auto's en fietsen hem als renbaan beschouwen, waar het leven der schaarsche voetgangers niet zoo heel veel waarde heeft. Er is heel wat te doen geweest over het al of niet dempen van de gracht, die N.Z. Voorburgwal heette: en

HET KASTEEL VAN CULEMBORG IN 1620.

Naar de ets van A. Rademaker.

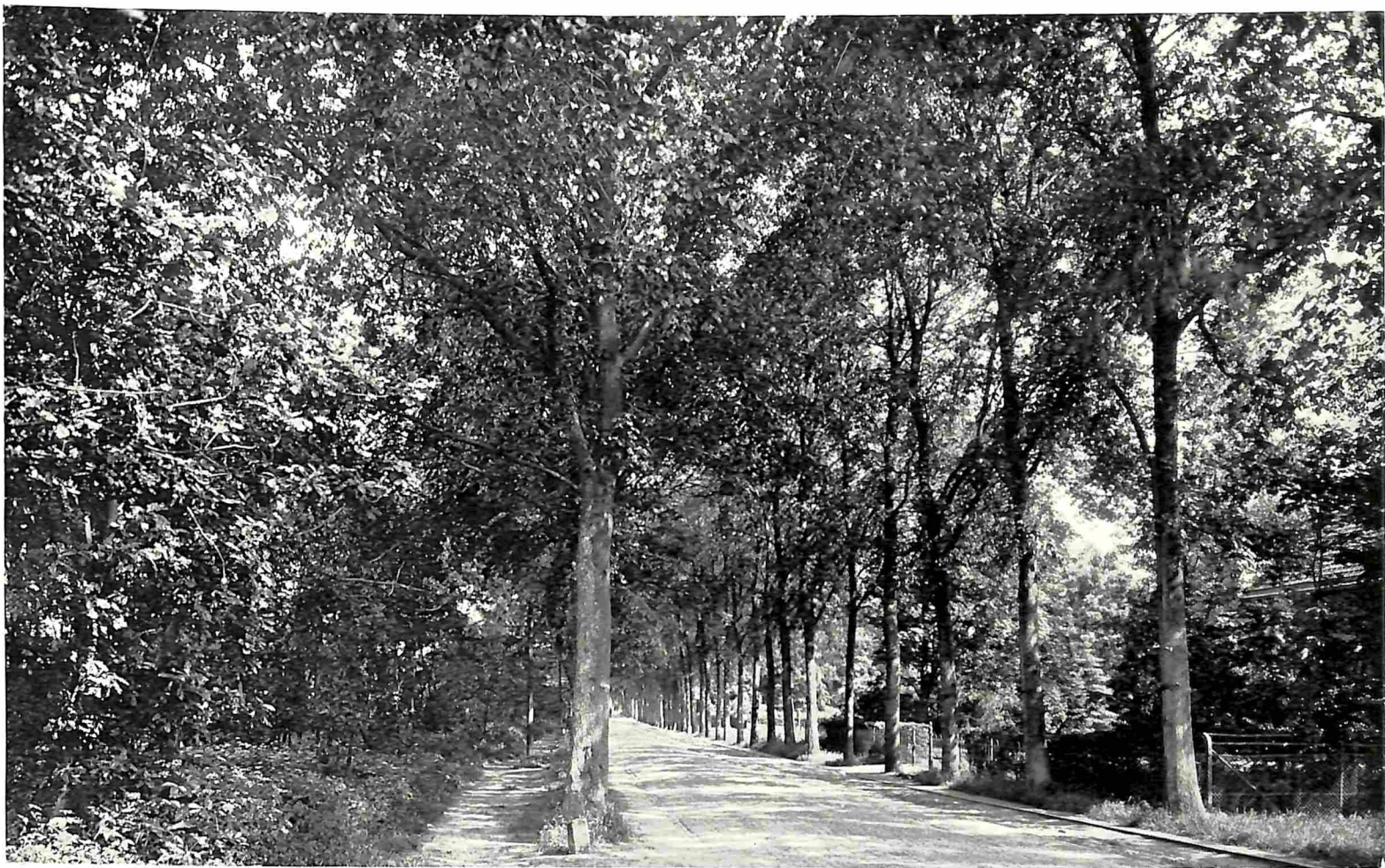

Foto C. Steenbergh.

DE STRAATWEG TUSSCHEN NAARDEN EN LAREN NABIJ LAATSTGENOEMD DORP.

echter nooit gildebroeder worden. In weerwil van deze beperking groeide en bloeide het gilde zoozeer, dat in den aanvang der 17e eeuw het nu nog bestaande makelaarskantoor, N.Z. Voorburgwal 75, voor de somma van / 9600 werd gebouwd. Een bedrag, waarvan de tegenwoordige ondernemer watertandt! ☼ Zoo bezaten de eertijds vervolgde en verbanen makelaars nu hun eigen vereenigingsgebouw, waar tweemaal 's weeks in de kamer, links van het ruime voorhuis, overlieden en bosmeesters tezamen kwamen om de belangen der gildebroeders te bespreken. Op dezelfde verdieping bevond zich tevens de wijnkelder, waarvan de nabijheid 't den vroeden mannen wel eens bezwaarlijk zal hebben gemaakt zich te houden aan 't voorschrift, dat alles, in deze kamer besproken onder de roos, dus stipt geheim moest blijven. Waarvan het symbool, een gebeitelde roos, nog in 't plafond van deze kamer te aanschouwen is. Overigens is weinig bewaard gebleven van de eerste eeuwen van het bestaan van dit huis. ☼ De schoorsteen is 18e eeuwsch, ook het meubilair is uit de 18e eeuw. In den schoorsteen bevindt zich nog het wapen van Amsterdam, terwijl tevens is ingevat een 17e eeuwsch schilderij van de oude, open Beurs. — Aan de muren hangen borden met wapens en met namen van de overlieden van het makelaarsgilde, lijsten, die echter lang niet volledig zijn bijgehouden. ☼ 't Schijnt evenwel, dat de vergaderingen van deken en overlieden ook menigmaal aan vroolijker bezigheid werden gewijd dan aan de belangen van zieken, van weduwen en weezen. Immers in het laatst der 17e eeuw moest van officieele zijde erop worden gewezen, dat overlieden en bosmeesters geen misbruik mochten maken van toevertrouwde gelden voor maaltijden, verteringen enz. ☼ Trouwens de aanwezigheid van den wijnkelder wijst erop, hoe uitmuntend de leden aan god Bacchus offerden. Waarvoor ze alle gelegenheid hadden in het ruime vereenigingslokaal, dat den heelen voorgevel, over een breedte van 4 ramen in beslag neemt. De ruimte is echter ook hier slechts tot op zekere hoogte in overeenstemming met den uiterlijken kant der dingen, want ook deze kamer loopt in een punt uit, zoodat de driehoek, die ontstond, zeker niet alle 300 leden tegelijkertijd kon bergen. De financiën van het gilde groeiden steeds aan, wat den overlieden aanleiding gaf glorie bij te zetten aan de maaltijden door den aankoop van 36 paar zilveren lepels en vorken. Maar niets is bestendig op aarde. Met alle andere gilden werd het makelaarsgilde door Napoleon afgeschaft: 3 commissarissen werden aangesteld om de bezittingen te beheeren. En ook, toen omstreeks

1854 de gemeente de gilden geheel aan zich trok, bleef 't makelaarsgilde, dat zoovele verplichtingen had voor uitkeeringen aan weduwen, zelfstandig bestaan tot op dezen dag. Wel worden de commissarissen gecontroleerd door burgemeester en wethouders. Nog zijn een aantal makelaars getrouwe contribuanten: het eenige doel der vereeniging is nu nog alleen de uitkeering van gelden aan weduwen van de leden, die hierop prijs stellen. ☼ Den Heer H. de Bijll Nachenius dank ik vele der mij verstrekte inlichtingen, waaraan ook de Heer Visser, de tegenwoordige bewaarder van het oude huis, zijn deel heeft bijgedragen. Met de heeren van den Berg en C. W. Wüstenhoff J.Fzn. handhaaft de eerste de traditie van het oude gilde, waarvan zij de tegenwoordige commissarissen zijn.

RO VAN OVEN.

KONINGEN IN BALLINGSCHAP

4) door CHARLES G. D. ROBERTS.

(Vervolg).

DE HEER VAN HET GLAZEN HUIS.

EERSTE HOOFDSTUK.

IN het beschutte Karibische baaitje was het water lauw als melk, groen en klaar als vloeibaar beril, en doorweven met schemerig zonnelicht. Onder dien levengeveden, en toch gematigden glans was de bodem van het baaitje vol van vreemd leven, grotesk in vorm, doch schitterend als juweelen of bloemen. Lange, glanzende wieren, rood, geel, amber, purper en olijfkleurig, goldden kronkelend tusschen de op onkruid gelijkende zee-anemonen die hen in kleurenschittering nog overtroffen. Fantastische rose-met-oranje krabben liepen onhandig doch vlug her- en derwaarts. Kleine zeepaardjes, nog fantastischer, glipten schichtig van de eene wierschuilplaats naar de andere, zich bewust van mogelijk gevaar van iedere kleurige, doch dreigende bloem uit. En juist boven dit wonderleven op ondiepen zeebodem schoten kleine vischjes met zonderlinge vormen heen en weer, levende flitsen van goud en azuur en amethyst. Telkens gleed er een lange, donkere schaduw langzaam over dit tooneel van wonderleven — de schaduw van een voorbijzwemmenden albacore of barracouta. Onmiddellijk verborgen de glanzende vischjes zich dan tusschen de kleurige schelpen, en elk beweeg, behalve dat van de willoos-wuivende wieren, hield op. Doch de onheilspellende schaduw ging voorbij, en dadelijk leefde de zeebodem weder, druk

bezig met achtervolging en vlucht. De bodem van het baaitje was oneffen doordat hij bezaaid was met kleine met schelpen bedekte stukken en rots en steenen. Van onder den lichtelijk overhellenden onderkant van een dier steenen ontsproot iets dat geleek op een bosje geelachtig-grijze, gestippeldpaarse wierstengels, die slap op den bonten zeebodem lagen. Over den rand van den steen kwam langzaam een der goud-met-blauwe visschen aanzwemmen, met zijn koude juweelenoogen scherp uitkijkend naar kleinen buit. Snel als een zweepslag schoot een van die slap-uitziende wierstengels omhoog, en strengelde zich om den kleurigen visch juist achter de kieuwen. Woest stribelde het prachtige dier tegen, en sloeg met den staart en de vinnen tot het water wervelde over den met schelpen bedekten steen, en de zeeanemonen door een panischen schrik bevangen, hun kleurige, gulzige bloemkelken sloten. Doch al het tegenworstelen van den visch was tevergeefs. Langzaam, onverbiddelijk, kronkelde die gevlekte grijp-arm met zijn prooi naar beneden, en een deel van den onderkant van het stukje rots begon te leven. Er verschenen twee inktzwarte oogen, uitpuilend, ovaal en onverbiddelijk, en ertusschen opende zich een groote, kromme snavel, gelijkend op die van een reusachtigen papegaai. Achter dezen gapenden snavel was geen afzonderlijke kop zichtbaar, doch oogen en snavel vormden enkel het stompe uiteinde van een gevlekt, langwerpig, op een zak gelijkend lijf. Terwijl het slachtoffer naar beneden, naar den wach-

AAN DEN RAND DER WOESTIJN.

ten snavel getrokken werd, tusschen de wortels der grijp-armen, ontwaakten al deze grijp-armen tot vreeselijk leven, zich in doellooze opwinding kronkelend, hoewel er geen werk voor hen was. Binnen enkele seconden was de visch aan stukken gescheurd en verzwolgen—de inktzwarte oogen onderwijl onbeweeglijk en onbewogen. Een donkerder tint voer even over het bleeke lijf van den octopus. Toen gleed het terug onder de beschutting van het rotsblokje, en de kronkelende grijp-armen legden zich weder stil op den bodem, wachtend op den volgenden zorgeloozen voorbijganger. Wederom leken zij bewegingloos, wierslierten, beneden de aandacht van visch of krabbe. En spoedig daarna openden de anemonen daar dichtbij weder hun verraderlijke, gele en roode bloemen. Hetzij er iets in de goud-met-blauwe visch was dat zijn innerlijke behagelijkheid verstoorde, dan wel zijn hinderlaag zijn zachte, onbeschermd lijf begon tegen te staan, hoe dit zij, even later kwam er beweging in den octopus, hij kroop voor den dag en scharrelde onhandig voort op de naar binnen gebogen uiteinden zijner grijp-armen. Zoo oppervlakkig beschouwd leek het al een even comfortabele wijze van zich voortbewegen als dat een kind voortkruipt op den rug van zijn handen. Ook de reiziger zelf scheen het niet volkomen bevredigend te vinden, want eensklaps sprong hij vlug omhoog, vrij van den bodem, en trok zijn acht grijp-armen samen tot een compacten, evenwijdigen bundel die zich rechtuit strekte langs zijn oogen. In deze houding was hij niet langer onhandig, doch zeker en vlug. Onder den wortel der grijp-armen aan de onderzijde van het lichaam opende zich telkens als het ware met kramptrekkingen, een soort van klep die een geweldige gulp water innam, dat dadelijk daarop weder, met groote kracht werd uitgeworpen door een buis tusschen de grijp-armen. Voortgedreven door de eigenaardige stuwung van dezen stroom schoot de uitgerekte gedaante snel voort, doch achter-inplaats van voorwaarts. Voor hij op weg ging had de reiziger blijkbaar zijn richting zorgvuldig bepaald, want hij ging recht op een ander

rotsblok af, dat nog meer met wier was begroeid en meer overhelde dan het eerste. Hier hield hij stil, legde zich met wijdgespreide grijp-armen op den bodem, alvorens hij zijn gevlekten lijf-zak achterwaarts in zijn nieuwe kwartier schoof. Dit was het oogenblik waarop hij het minst geschikt was voor aanval of verdediging, en juist op dit oogenblik schoot een op roof uitziende dolfijn, met grooten bek en nog grooteren honger, door het van licht doorzeefde groen naar hem neer, hem misschien aanziende voor een weliswaar een beetje te grooten, maar niettemin weerloozen pijl-inktvisch. De aanval-ler richtte zijn aanval op het er sappig uitziende lijf, doch miste zijn doel, en greep inplaats daarvan een der grijp-armen die onmiddellijk omhoog waren geschoten om den aanval af te weren. Voor hij besepte wat er gebeurde, had een tweede grijp-arm zich om zijn kop geslingerd, en kneep zijn kaken op elkaar, zoodat hij ze niet kon openen om zijn greep los te laten; terwijl nog andere zich stevig om zijn lichaam hadden gestrengeld. Het was een kleine dolfijn, en een dergelijke situatie viel geheel buiten zijn ondervindingssfeer. Door panischen schrik bevangen, sloeg hij woest om zich heen met zijn krachtigen staart en schoot naar voren, de octopus met zich mee voerend. Doch het gewicht op zijn kop, de knellende belemmering om zijn lichaam waren hem te machtig en sleurden hem langzaam naar beneden. Plotseling kregen twee grijp-armen, die de octopus had laten hangen om een ankerplaats te zoeken, houvast op

den bodem—en de dolle vlucht van den dolfijn kwam plotseling ten einde. Hij geeselde het water, schoot hierheen en daarheen, draaide snel in een kring rond, doch tevergeefs. Hij werd meedoogenloos omlaaggetrokken, tot hij sidderend op het zand bleef liggen. Toen maakte de groote snavel van den octopus een eind aan de zaak, en de prooi werd terugsleept naar het leger onder den met wier bedekten steen. Een heelen tijd hierna gleed een schaduw, groter en donkerder dan die van eenigen albicore—

grooter zelfs dan die van eenigen haai of zaagvisch—over het baaitje. Er volgde geplas, en een zwaar voorwerp kwam op den bodem neer, de stilte der doodelijke verschriktheid meters ver in het rond verspreidend. De schaduw hield stil, want de boot was voor anker gekomen. En toen, slechts eenige oogenblikken daarna, omdat de zeebewoners niet in staat schijnen te zijn om datgene te vreezen wat zich niet beweegt, begon het leven op den zeebodem zich opnieuw te roeren, en kleine, misvormde gedaanten die het zonlicht haatten, begonnen zich in de schaduw der boot te verzamelen. Even later daalde er over het boord der boot een donkere buis af, met een glanzend uiteinde, dat wel iets van een oog had. De buis bewoog zich heel langzaam nu hier dan daarheen, als om het oog iedere schuilplaats op den veelkleurigen bodem te laten onderzoeken. Toen het oog over den steen die den octopus een schuilplaats verleende, gleed, hield het plotseling stil. Die bewegingloze, langgerekte dingen die er uitzagen als zeewier, schenen het te interesseeren. Toen verdween het zachtjes. Eenige oogenblikken later verscheen er een groote, verleidelijke visch aan de wateroppervlakte, en begon langzaam, op een allerzonderlingste manier, recht naar beneden te zinken. De onbewegelijke oogen van den octopus zagen het onmiddellijk. Weliswaar hadden zij nog nooit een visch zoo zien doen, maar een visch was het, dat stond vast. Er voer een rilling van begeeren door de uitgespreide grijp-armen, want hun eigenaar was reeds weder hongerig. Doch de buit was nog te ver weg en de grijp-armen verroerden zich niet.

(Wordt vervolgd).